ODMH
Omgevingsdienst Midden-Holland

Toelichting beleidsregels en bodemkwaliteitskaart PFAS

Dit document is een toelichting op de beleidsregels en bodemkwaliteitskaart PFAS van de regio Midden-Holland. Het is bedoeld als achtergrondinformatie over de totstandkoming van de beleidsregels en bodemkwaliteitskaart van de regio Midden-Holland.

Aanleiding

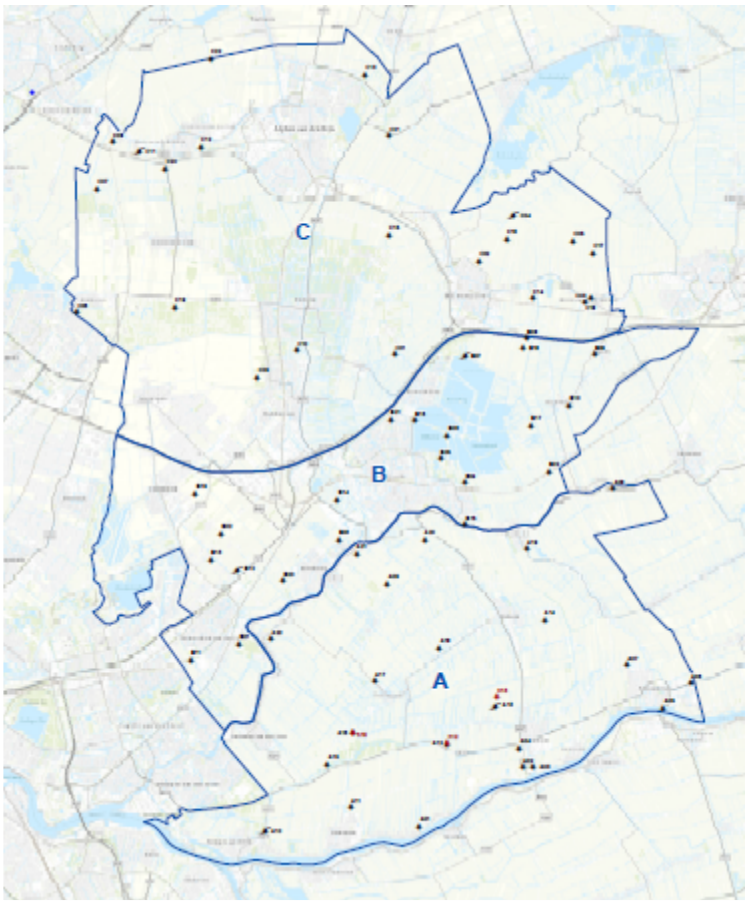
In een groot deel van Nederland blijkt de bodem de afgelopen decennia verontreinigd te zijn geraakt met PFAS**.** PFAS staat voor Poly- en Perfluoralkylstoffen. Tot deze stoffen behoren meer dan 6.000 verschillende stoffen, waaronder PFOA, PFOS en GenX. Deze worden al decennialang gebruikt in producten om oppervlakten te beschermen zoals coatings voor kartonnen verpakkingen en anti-baklagen en behandeling van tapijten en kleding. In de provincie Zuid-Holland is de belangrijkste bron de fabriek van Chemours (voorheen DuPont). PFAS wordt door de fabriek middels schoorstenen in de lucht uitgestoten en vervolgens door de lucht verspreid en komt verderop op de grond en in de waterbodem terecht. Dit noemen we atmosferische depositie. De overheersende windrichting in Nederland is zuid-west. De regio Midden-Holland ligt daarmee in de invloedsfeer van de fabriek in Dordrecht. Omdat de bron van de verontreiniging *niet* in Midden-Holland is gelegen, spreken we over een diffuse verontreiniging.

Onderzoek

Om de omvang en ernst van de diffuse PFAS-verontreiniging in kaart te brengen heeft het adviesbureau Witteveen+Bos in 2020 onderzoek uitgevoerd naar PFAS in de bodem in de regio Midden-Holland. Bij atmosferische depositie is er een relatie tussen PFAS in de bodem en de afstand tot de fabriek. Hoe verder van de fabriek, des te minder PFAS in de bodem is te verwachten. Daarom is op voorhand de regio verdeeld in 3 zones:

- Zone A: de Krimpenerwaard. Dit is het meest zuidelijk deel van de regio, het dichtst bij de fabriek en hier verwachten wij de hoogste gehalten PFAS.
- Zone B: het gebied tussen de Hollandse IJssel en de A12.
- Zone C: het meest noordelijke gebied, namelijk ten noorden van de A12.

In iedere zone zijn 20 locaties onderzocht op PFAS in de bodem. In totaal zijn dus 60 locaties bemonsterd. De zones en locaties zijn afgebeeld op onderstaande kaart. De fabriek van Chemours in Dordrecht valt buiten het kaartbeeld en ligt ten zuidwesten van onze regio.

Bron: gebiedseigen bodemkwaliteitskaart PFAS regio Midden-Holland, Witteveen&Bos, 21 januari 2021

Resultaten onderzoek
Het vermoeden dat de verontreiniging van PFAS van zuid naar noord afneemt, wordt door het onderzoek bevestigd. Per zone is het gemiddelde gehalte PFAS berekend[1]. Vervolgens hebben we de gemiddelden getoetst aan de normen uit het landelijke Tijdelijk Handelingskader PFAS. Onderstaande tabel geeft het resultaat van de meest voorkomende en bepalende PFAS, namelijk PFOA.

Tabel 1: samenvatting resultaten PFAS (PFOA) per zone. Zie Kaartbijlagen 1 en 2 voor een geografisch overzicht.

Zone	Bovengrond (0-0,5 m-mv)	Ondergrond (0,5-2m-mv)
A (Krimpenerwaard)	Wonen/Industrie	Landbouw/Natuur
B (Middengebied)	Wonen/Industrie	Landbouw/Natuur
C (Noorden)	Landbouw/Natuur	Landbouw/Natuur

De ondergrond is op basis van het gemiddelde gehalte niet of gering belast en wordt daarom ingedeeld in klasse Landbouw/Natuur. Dit betekent “schone grond”. De ondergrond heeft in de gehele regio dezelfde bodemkwaliteit voor PFAS, namelijk “schoon”.

[1] Conform de Richtlijn Bodemkwaliteitskaarten wordt het gemiddelde gebruikt om de bodemkwaliteit van een zone te bepalen.

Uit het onderzoek blijkt dat er een duidelijke trend is in afname van de gehalte van zuid naar noord en dat de bovengrond meer is belast dan de ondergrond. De bovengrond van zones A en B worden ingedeeld in Klasse Wonen/Industrie. De bovengrond van zone C heeft een kwaliteit van Landbouw/Natuur. Op basis van de resultaten hebben we onderzocht of de zones A en B samengevoegd kunnen worden tot één zone. Nader beschouwing laat zien dat in zone A veel hogere gehalten aanwezig zijn en ook dat de spreiding van de gehalten veel groter is. We voegen zones A en B daarom *niet* samen. De indeling in de drie zones doet recht aan de verspreiding van PFAS.

Bestaand beleid

Het huidige beleid voor grondverzet is gebaseerd op het voorkomen van stoffen die normaliter in de bodem voor kunnen komen, namelijk zware metalen, PAK's en minerale olie. Bij ieder grondverzet wordt dus naar die stoffen gekeken om te beoordelen of het grondverzet is toegestaan. Nu blijkt dat de bodem op sommige plaatsen ook is verontreinigd met PFAS, moet er bij grondverzet ook rekening worden gehouden met PFAS. Hiervoor bouwen we voor PFAS een tweede toets in. Dit betekent de huidige bodemkwaliteitskaart blijft bestaan en wordt gehanteerd, maar daarnaast moet bij ieder grondverzet een toetsing plaatsvinden op PFAS.

Wanneer we de huidige bodemkwaliteitskaart en Nota Bodembeheer actualiseren (planning tussen 2022-2025), integreren we deze twee toetsen tot één.

In november 2020 heeft het college van B&W van de gemeente Bodegraven-Reeuwijk lokaal beleid vastgesteld.[2] Hiermee is geregeld dat voor het toepassen van PFAS-houdende grond afkomstig uit de regio (gemeenten Gouda, Krimpenerwaard, Bodegraven-Reeuwijk, Zuidplas, Alphen aan den Rijn en Waddinxveen) wordt getoetst aan de normen die gelden voor de **functie** van de ontvangende bodem. Dit is in lijn met de huidige Nota bodembeheer.

Voor grond van buiten de regio volgen we het Tijdelijk Handelingskader PFAS. Hier geldt het **stand-still** principe (er mag geen verslechtering optreden) en wordt een dubbele toets uitgevoerd (grond moet voldoen aan de kwaliteit van de ontvangende bodem èn aan de functie die de bodem heeft).

De bodemkwaliteitskaart PFAS en de beleidsregels zijn aanvullend op de bestaande bodemkwaliteitskaart en Nota Bodembeheer en het in november 2020 vastgestelde lokaal beleid PFAS.

Toelichting beleidsregels

<u>Grondverzet binnen de regio</u>

Voor grondverzet binnen de regio vindt een toetsing plaats op functieniveau. De PFAS-zones A,B en C worden als "extra" laag over de huidige bodemkwaliteitskaart gelegd. Dit betekent dat bij het toepassen van grond eerst moet worden getoetst of het op basis van de huidige bodemkwaliteit mogelijk is daarna moet worden getoetst of het voor PFAS is toegestaan.

[2] Vanaf 18 december 2019 was het, door een wijziging van het Besluit bodemkwaliteit (Bbk), tijdelijk mogelijk om voor PFAS een versnelde vaststellingsprocedure te volgen (vaststellen door het college van B&W in plaats van de gemeenteraad). Deze wijziging gold slechts voor één periode van 1 jaar, en is per 1 januari 2021komen te vervallen. Dit betekent dat de uniforme openbare voorbereidingsprocedure (afdeling 3.4 Awb) wordt gevolgd en voor (gebiedsspecifiek) PFAS-beleid een Raadsbesluit noodzakelijk is.

Omdat de bovengrond in zones A, B en C niet dezelfde bodemkwaliteit heeft, gelden er beperkingen in het onderlinge grondverzet. Omdat de ondergrond de kwaliteit “landbouw/natuur” heeft mag deze overal worden toegepast.

Voor grondverzet op basis op basis van de bodemkwaliteitskaart geldt het volgende:

- Grond uit zone C, waar de bovengrond kwaliteit “landbouw/natuur” is, mag overal worden toegepast.
- Grond uit zone B, waar de bovengrondkwaliteit “wonen/industrie” is, mag niet worden toegepast in het landelijk gebied van zone A en zone C.
- Grond uit zone A, waar de bovengrond kwaliteit eveneens “wonen/industrie is, mag niet worden toegepast in het landelijk gebied van zone B en zone C.

Als het wel wenselijk is grond te verplaatsen van het landelijk gebied van zone A naar zones B en C of van zone B naar zones A en C dan moet met behulp van een partijkeuring worden aangetoond dat PFAS aan de norm Landbouw/Natuur voldoet.

Uitzondering hierop betreft grond die binnen een gemeentegrens (Bodegraven-Reeuwijk en Zuidplas liggen in twee zones).

<u>Grondverzet buiten de regio</u>

Voor grond afkomstig van buiten de regio is een partijkeuring vereist. We hanteren de volgende regels:

1. Als toepassingsnormen gelden de normen uit het geldende landelijk beleid. Op dit moment zijn dat de normen uit het Geactualiseerde Tijdelijk Handelingskader,versie 2 juli 2020:
    a. wonen/industrie: 3 µg/kg d.s. (PFAS) ; 7 µg/kg d.s. (PFOA)
    b. landbouw/natuur: 1,4 µg/kg d.s (PFAS); 1,9 µg/kg d.s.(PFOA)

2. Voor het landelijk gebied is er maatwerk mogelijk in geval van een groot maatschappelijk belang. Het gemiddelde van de ontvangende zone kan in dit geval worden gehanteerd (grond met PFOA 2,5 µg/kg d.s. van buiten de regio toepassen zou dan moeten kunnen want het gemiddelde gehalte in de Krimpenerwaard is 3,44 µg/kg d.s.)

Voor de toepassing/hergebruik van grond in grondwaterbeschermingsgebieden wordt aangesloten bij de toepassingwaarden die in het Geactualiseerde Tijdelijk Handelingskader zijn opgenomen.